

На здобуття обласної літературної премії імені Євгена Маланюка

ОСТАННІЙ КАРАВАН ЮРІЯ ОБЖЕЛЯНА

Юрій був старшим за мене на один день, якщо не зважати на рік народження. Та цьогоріч відстань у віці невпинно глибшає, мов рівчак під тиском води, – Юрія Васильовича не стало. Провела вчителя, письменника і сценариста жалобна процесія. І лише навздогін, вже вихололим слідом, «знайшлися» у влади кошти, аби побачила світ його книга «Останній караван». Гірка іронія долі в такому збігові назв і обставин. Кілька років поспіль обласна організація Спілки письменників України подавала рукописи, серед яких Обжелянів був під першим номером, для затвердження на видання – а віз із місця не рушав. Ой, панство, й довго ж запрягаєте! Мабуть, не вписався талант випускника Літературного інституту імені М. Горького (Москва), неодноразового дипломанта всеукраїнського конкурсу «Коронація слова», переможця, за чиїми сценаріями знято два фільми (дво- і чотирисерійний) про українських композиторів ХУІІІ століття Максима Березовського і Дмитра Бортнянського, письменника, публікувати якого мали за честь всеукраїнські журнали, в прокрустове ложе проекту «Література рідного краю». А зараз що ж – чухатимемо потилицю за давнім українським звичаєм і позичатимемо очі в Сірка? Мовляв, краще пізно, ніж ніколи...

Під обкладинку «Останнього каравану» поміщено однойменний гостросюжетний роман, кіносценарій «Після війни» й нефантастичне оповідання «Силіконове безсмертя». А ще – чесну передмову Василя Бондаря, яку, мабуть, варто розглядати як літературне краєзнавство в персоналіях. Ставши першим переможцем обласного літературного конкурсу імені Валерія Гончаренка в номінації «Проза» (разом із поетесою Тетяною Андрушко), за результатами якого у видавництві «Мавік» вийшла перша (і єдина за життя) книга оповідань «Побратими», Юрій Обжелян багатьох вразив своїм дебютом. Як вражала його учнів енциклопедичність знань учителя математики і фізики звичайної сільської школи (Липняжка

Добровеличківського району), як викликали подивування і захоплення перемоги його учнів в обласних турах предметних олімпіад. Та й сам педагог виборював почесне звання «Вчителя року». Усвідомлюю, яким копітким виявилось збирання по маковому зернятку біографії скромного за вдачею великого працелюба, цілеспрямованого в покликанні бути Людиною, Батьком, Учителем, Літописцем і Слугою Народу (Ю.В. Обжелян не раз обирався депутатом районної ради від Української народної партії).

Чи можна стверджувати, що знаєш людину, ніколи не спілкувавшись із нею особисто? Можна. За тим, що вона зробила, який слід лишила. Письменник живе у своїх книгах, як банально це не звучало б. Лицарська душа Юрія озивається з-під шкаралущі (чи панцира – віртуального прихистку оголеності нерва) головних персонажів його творів – Шури Дерев'янка («Останній караван») і Толі Середенка («Після війни»). Це люди, які стали «відпрацьованим матеріалом» для держави: колишній боєць маневреного загону по боротьбі з наркопоставками і воїн-афганець, виконавши свій почесний обов'язок перед Батьківщиною й повернувшись додому, виявляються втягненими в нескінченні колізії, де стають заручниками честі. Карколомний сюжет роману тримає читача на надійному гачку, розкриття характерів відбувається в діалогах і вчинках персонажів, чие мовлення вирізняється індивідуалізованістю. Толею Середенком маніпулюють батько і брат колишньої коханої, штовхаючи на слизький шлях розправи над зловмисниками – викрадачами Люди. Шура Дерев'янка почувається кинутим суспільством напризволяще, тому потихеньку спивається, не бачачи розв'язки внутрішньому конфлікту між належним і дійсним. Лише випадок відкриває йому очі на відповідальність за долю сина, який потрапив у пастку до наркоділків. Із маленького села ланцюжок тягнеться до найвищих владних кабінетів. Мотивація керує вчинками усіх на різних рівнях. Дерев'янка виявляється втягненим у лавину, його місія – протидіючи обставинам, врятувати сина. Автор далекий від ідеалізації своїх

героїв, але йому імпонують їхні глибоко заховані від ворожого світу лицарські якості.

Якби ця книга потрапила до рук продюсера, без перебільшення, невдовзі ми стали б свідками фільму, не гіршого, ніж випускає Голівуд. Можливо, ще й Оскара присудили б авторові сценарію. Посмертно. Негусто на Кіровоградщині прозових творів такого формату, де б художньо осмислювалося наше сьогодення. Пригадався роман олександрівця Віктора Голубєва «Аферисти», але він – про «романтичний» період нашого дикого капіталізму, навколо його головного героя витав ореол на кшталт Остапа Бендера. Обжелянівські персонажі реалістичніші, вони із класичної галереї, де посядуть своє місце серед «зайвих людей», викинутих на узбіччя свого часу.

Один із українських поетів сказав, що художній рівень національної літератури залежить від ступеня пізнання світу через національне слово. Творчий доробок Юрія Обжеляна – це резервуар, наповнений змістом часу. Невже не поцінуємо його за чесність? За прості думки про вічне, якими завершується книга: «Чим старіша людина, тим менше хоче подохнути. Так воно якось заведено...Знає, що неперемінно дуба віріже, а тут бурлить... Бродить закваска... Як уявлю, що мене не буде... Словами не переказати... До пори до часу робота, наче наркотик, виручає: забуваєш про страх, тільки дозу приймай більшу і більшу».

Антоніна Царук